

СТАНОВИЩЕ

във връзка с открита процедура по публична защита на дисертационен труд на тема **Застрахователно-техническите резерви по застраховка „Гражданска отговорност на автомобилистите“ в България**, разработен от докторант **Павел Валериев Димитров, D020214115**, за придобиване на образователната и научна степен „Доктор“ по Докторска програма „**Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка (застраховане)**“

изготвил становището: **доц. д-р Пламен Петков Йорданов** - хабилитиран по научната специалност 05.02.05 „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка (Социално осигуряване)“, Свидетелство № 26420 от 19.07.2010 г. на ВАК, съгласно решение, взето на първо заседание на Научно жури в състав, утвърден със Заповед № 612 от 4 юли 2018 г. на Ректора на СА „Д. А. Ценов“ – Свищов.

I. Обща характеристика на дисертационния труд

Представеният дисертационен труд е в общ обем 190 стр., разпределен в увод, три глави, заключение, декларация за оригиналност и достоверност и списък на цитирана и използвана литература. В подкрепа на изложението са разработени и представени 38 таблици и 13 фигури.

II. Съдържателни характеристики на дисертационния труд

Дисертационният труд е посветен на актуалната проблематика на организационните аспекти на застраховката „Гражданска отговорност на автомобилистите“ в България в контекста на пълноправното членство на страната ни в Европейския съюз и актуалните изисквания за платежоспособност на застрахователните дружества.

Обект на изследване е застраховането „Гражданска отговорност“ на автомобилистите, като застраховка със социално значима роля за обществото, **а предмет** - наложените, чрез българската и европейската нормативна уредба, методи за изчисляване на необходимите на застрахователите застрахователно-

технически резерви по застраховката „Гражданска отговорност“ на автомобилистите, с акцент начините за оптимизиране на техния размер.

Изложението е насочено към аргументиране на необходимостта от законодателни промени, които да синхронизират в по-голяма степен изискванията на българската нормативна уредба с европейската Директива „Платежоспособност II“, с оглед възможностите за оптимизиране размера на заделените от застрахователите застрахователно-технически резерви по застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите и подобряване на тяхната платежоспособност. Във връзка с така представената изследователска теза е формулирана и основната цел на дисертационния труд - въз основа на актуерски изчисления да се идентифицират проблемите, свързани с коректното определяне на необходимите на застрахователите застрахователно-технически резерви и с оглед подобряване на платежоспособността на застрахователните дружества да се очертаят насоки за оптимизиране на техния размер. Поставени са осем изследователски задачи, чието изпълнение, от една страна, позволява постигането на основната цел и аргументирането на отстояваната теза, а от друга страна – предопределя логиката на изложението и структурата на дисертационния труд.

В първа глава вниманието е насочено към очертаване на спецификата и ролята на застрахователно-техническите резерви по застраховката „Гражданска отговорност“ на автомобилистите. Последователно са разгледани икономическата същност и организационните аспекти на застраховането „Гражданска отговорност“ на автомобилистите, необходимостта от заделяне на застрахователно-технически резерви в общото застраховане и особеностите при образуването и управлението на застрахователно-техническите резерви по застраховка „Гражданска отговорност на автомобилистите“. Специално внимание е отделено на методите и формулите, използвани при определяне на необходимия размер на застрахователно-техническите резерви по застраховката „Гражданска отговорност“ на автомобилистите, съобразно изискванията на българската нормативна уредба и на европейската Директива „Платежоспособност II“, коментирани са промените, направени с влизането в сила на Наредба № 53 на КФН, установени са различията в двете методологии

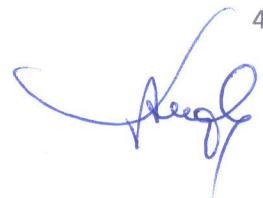
и са анализирани проблемите, които възникват, при тяхното паралелно използване. В обобщение на изложението в глава първа са представени и съответните изводи.

Във втора глава е представено изследване на същностните характеристики на застрахователно-техническите резерви по застраховката „Гражданска отговорност“ на автомобилистите в България. Резултатите от анализа на обхвата на застраховката и реализирания от застрахователите премиен приход, както и изчисленият среден размер на застрахователната премия през периода 2010-2016 г., са обвързани с повишения пазарен дял и засилено присъствие на застраховката „Гражданска отговорност“ на автомобилистите на българския застрахователен пазар. Специално внимание е отделено на влиянието на сключените от застрахователните дружества презастрахователни договори, на броя и размера на предявените претенции, на разностите на застрахователя и на степента на събираемост на регресните вземания върху размера на техническите резерви. Коментирани са методите, използвани от конкретно застрахователно дружество при определяне на необходимия размер на застрахователно-техническите резерви, очертана е спецификата на актюерските изчисления съобразно изискванията на приложимото национално и общностно законодателство, изчислен е необходимият размер на застрахователно-техническите резерви и са установени различията по отношение на техните елементи. В обобщение на изложението във втора глава са представени и съответните изводи

В трета глава докторантът представя вижданията си относно възможностите за оптимизиране на застрахователно-техническите резерви по застраховката „Гражданска отговорност“ на автомобилистите, като последователно коментира ефектите от използване на приложимата национална и европейска нормативна регламентация, възможностите за адаптиране на националното към европейското законодателство и капацитета на някои иновативни решения с организационен характер. Сходните крайни резултати, получени при съблюдаване изискванията на националното и общностното законодателство, свидетелстват за съществуващи значими различия в структурата на застрахователно-техническите резерви, чието

отстраняване изисква оптимизиране на разпоредбите на Наредба № 3 на КФН спрямо изискванията на Директива на ЕС „Платежоспособност II“. Формулирани са конкретни предложения за промени в националното ни законодателство, които, освен оптимизиране размера на застрахователно-техническите резерви, гарантират и равнопоставеност на субектите, регистрирани в България, с тези, регистрирани в държава от Европейския съюз, при предлагане на застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите на българския застрахователен пазар. Специално внимание е отделено на възможностите за използване на единна система за оценка на индивидуалния риск, във връзка с което са очертани съществуващите проблеми и е аргументирана необходимостта от определяне не на МПС, а на водача на МПС като обект на застраховката. Конкретизирани са възможностите за оптимизиране на застрахователно-техническите резерви, разглеждани като бъдещи плащания на застрахователя, и чрез използване на модерни електронни технологии – разработване на специални приложения за съвременните високотехнологични мобилни телефони в подкрепа на процеса на регистрация и уреждане на застрахователни претенции, утвърждаването на интернет като канал за доставка на застрахователната услуга, което би позволило оптимизиране на аквизиционните разноски, използването на възможностите за обмен на данни в реално време и отпадане на изискването за наличие на стикер, като физически носител на информация, при удостоверяване валидността на застраховката. Представен е капацитетът на инвестиционните решения при управление на застрахователно-техническите резерви през периода на уреждане на застрахователните претенции като инструмент за реализиране на доходност, която да покрива неблагоприятното проявление на рисковете и да бъде източник на печалба. Оптимизирането на застрахователно-техническите резерви по застраховката „Гражданска отговорност“ на автомобилистите е обвързано и с възможностите за въвеждане на повсеместен електронен контрол на движението по основните пътища в страната (в т.ч. и във връзка с предстоящото въвеждане на система за таксуване на автомобилите, движещи се по първокласните пътища на страната) и с ползите от използване на блокчейн технологиите в подкрепа на дейността на застрахователните

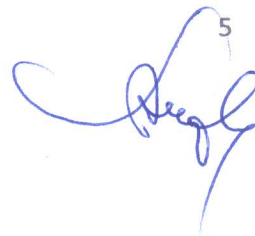
дружества по сключване и поддържане на застрахователните договори. В обобщение на изложението в трета глава са представени и съответните изводи.

III. Оценка на постигнатите резултати

Дисертационният труд е посветен на сложната и актуална проблематика на организационно-икономическите проблеми на застраховката „Гражданска отговорност“ на автомобилистите в България. Обектът, предметът и изследователската теза на дисертационния труд са коректно формулирани, логично обвързани и подходящо прецизирани чрез поставените изследователски цел и задачи, чието изпълнение е постигнато в хода на изложението. Демонстрирани са добро познаване на теоретико-методологическия апарат и способности за систематизиране, обобщаване и авторова интерпретация на популярни научни изследвания и информация с емпиричен характер. Стилът е едновременно научен и разбираем. Изследването е коректно проведено, в духа на академичната и научната етика и не провокира съмнения относно автентичността на изложението. Като достойнства на дисертацията се открояват:

- професионалният коментар на теоретико-методологическите постановки относно съдържателните характеристики, механизма на формиране и ролята на застрахователно-техническите резерви в условията на организационния порядък и технологията на работа по застраховката „Гражданска отговорност“ на автомобилистите;
- сравнителният анализ и оценка на методите за определяне необходимия размер на застрахователно-техническите резерви по застраховката „Гражданска отговорност“ на автомобилистите;
- изказаните становища относно възможностите за оптимизиране размера на застрахователно-техническите резерви по застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите чрез адаптиране на националното към европейското законодателство;
- формулираните предложения за организационно-технологично усъвършенстване на застраховката „Гражданска отговорност“ на

5

автомобилистите с капацитет за подобряване платежоспособността на българските застрахователни дружества.

Вижданията на автора по дискутираната проблематика са представени на научни и научнопрактически конференции (2 доклада) и чрез публикации в специализирани издания (1 студия и 2 статии).

IV. Научни и научно-приложни приноси

Достойнствата на представения дисертационен труд обогатяват научното познание и с успех могат да бъдат използвани за развитието и усъвършенстването на дейността на застрахователните дружества в България. Считам, че представените в Справка към Автореферата приноси са коректно отражение и синтезиран израз на постигнатите изследователски резултати и могат да бъдат групирани, както следва:

Изследователски резултати, които обогатяват научното познание (научни приноси) – формулирани като приноси №№ 1 и 2, съответно:

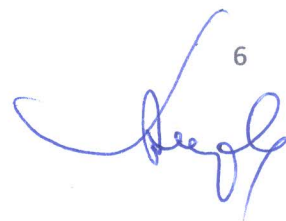
- Въз основа разгледаната същност и особености на застраховането „Гражданска отговорност“ на автомобилистите и обоснованата необходимост от заделяне на застрахователно-технически резерви са очертани основните фактори, които оказват влияние върху техния размер;

- На база оценка на факторите, влияещи върху необходимия размер на застрахователно-техническите резерви и при отчитане особеностите на нормативната уредба, са показани проблемните зони, произтичащи от паралелното използване от страна на застрахователните дружества на две различни по своята същност методики за изчисление;

Изследователски резултати с капацитет за развитие и усъвършенстване на социалнозащитната практика (научноприложни приноси) – формулирани като приноси №№ 3, 4 и 5:

- Оценен е ефектът от едновременното прилагане на двете методики за изчисление на необходимия размер на застрахователно-техническите резерви по застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите, описани в

6

Наредба № 53 на КФН и техническата спецификация на Директивата на ЕС „Платежоспособност II“, върху баланса на застрахователните дружества;

- Формулирани са аргументирани предложения за оптимизиране на застрахователно-техническите резерви по застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите чрез адаптиране на българската нормативна уредба към европейското законодателство;

- Формулирани са аргументирани предложения за оптимизиране на застрахователно-техническите резерви по застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите чрез използването на електронни технологии, нови инвестиционни решения и иновативни методи за контрол, по отношение сключването и поддържането на застрахователните договори.

V. Критични бележки и препоръки

Постигнатите изследователски резултати определят достойнствата на представения дисертационен труд, в който не забелязвам наличието на съществени слабости. С интерес очаквам бъдещата работа на докторанта за реализация на предложенията за организационно-технологично развитие и усъвършенстване на застраховката „Гражданска отговорност“ на автомобилистите в България.

VI. Заключение и становище

Работата на докторанта заслужава цялостна положителна оценка. Представено е задълбочено, логично построено, коректно проведено и завършено научно изследване, в пълно съответствие с формалните и съдържателните изисквания на нормативната уредба. Поставената изследователска теза е аргументирана, целта и задачите са постигнати. Посоченото ми дава основание да изразя положително становище и да предложа присъждането на образователната и научна степен „Доктор“ на Павел Валериев Димитров.

Свищов, 01.08.2018 г.

Изготвил становището:

(доц. д-р Пл. Йорданов)